

Handlingsplan mot mobbing i barnehagen 2018–2020

[Emne]

Virksomhet barnehager

Innhold

Innledning

1. Hva er mobbing i barnehagen
2. Forebyggende tiltak i barnehagen
og hvordan avdekke mobbing i barnehagen
3. Handlingsløype dersom mobbing avdekkes
4. Tiltaksplan mot mobbing
5. Skjema for referat fra foreldresamtale

Innledning

Malvik Kommune har i 2016 laget en **felles strategiplan** mot mobbing for barnehager og skoler. I denne strategiplanen blir det understreket at det skulle utarbeides egne planer for skole og barnehage. Denne handlingsplanen er et ledd i dette arbeidet.

Handlingsplanen for barnehager tar utgangspunkt i **nyere forskning om mobbing** i barnehagen, rammeplan for barnehager, og lov om barnehager. Teori som planen bygger og støtter seg på er blant annet:

- Roland, Pål (2017). *Gode råd om mobbing i barnehagen*
- Lund, Ingrid (2015). «De er jo bare barn» *Om barnehage barn om mobbing*
- Lund et al (2015). *Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen*
- Lund & Helgeland (2016). *Mobbing i barnehagen. Anerkjennelse som forebygging*
- Roland, P. & Idsøe, E. (2017). *Mobbing i barnehagen. Temaforståelse- forebygging-tiltak*

«Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek» (rammeplanen, 2018 s. 8). «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette» (rammeplanen, 2018, s. 11)

Handlingsplanen for mobbing i barnehagen er utarbeidet i samarbeid mellom barnehage og PPT, og har som hensikt å sette fokus på:

- hva er mobbing i barnehagen
- forebyggende tiltak i barnehagen
- hvordan avdekke mobbing i barnehagen
- tiltaksplan dersom mobbing avdekkes

Denne handlingsplanen skal være et **verktøy** for personalet, og støtte til at barnehagen blir bedre på å **håndtere, stoppe og følge** opp mobbing, men også bidra til hvordan barnehagene kan arbeide **forebyggende**.

1. Hva er mobbing i barnehagen

Barn og unge skal ha et godt og inkluderende læringsmiljø med nulltoleranse mot mobbing, krenkende ord og handlinger.

Inkludering handler om at alle skal oppleve deltakelse i et fellesskap og oppleve å høre til. Alle skal delta på en likeverdig måte, og alle skal være akseptert. Denne visjonen skal gjenspeiles i alle ansattes holdninger og praksis.

I arbeid mot mobbing og krenkelser skal det legges vekt på å:

- bygge gode læringsmiljø, i samarbeid med foreldre og andre samarbeidspartnere
- avdekke mobbing tidlig
- løse mobbesaker raskt
- ha kontinuitet i arbeidet og prioritere arbeidet høyt

Definisjon av mobbing i barnehagen

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som **krenker barnets opplevelse** av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet (Lund, 2015)

De fleste forskere peker i dag på at mobbing kan utføres både av **enkeltpersoner** og av **gruppe** (Olweus,1992; Roland & Vaaland, 2003).

I alle grupper skjer et spill om handlingsrom, som speiler **maktforholdet** som råder i øyeblikket. Når et barn mangler muligheter til å inngå sosiale allianser med andre barn eller grupper, øker usikkerheten og sjansen for å bli utsatt for

mobbing øker. Motparten utnytter det manglende handlingsrommet og det er her mobbingen kan starte (Bjørk, 1999).

Barns muligheter for å gjøre seg gode erfaringer gjennom trygge relasjoner styrker selvbildet, gir økt trivsel og positiv utvikling. Når barnet gjør seg **negative erfaringer** kan det skape utrygge barn som må finne nye strategier å mestre hverdagen sin på. Noen barn blir **stille** og **trekker seg unna** det sosiale samspillet mens andre **utagerer**.

Uansett hvilke atferds-uttrykk og mestringsstrategier barnet tilegner seg, trenger barn voksne som kan se bak atferden, og som støtter/anerkjenner barnet i utfordrende relasjoner og situasjoner.

Den voksnes **anerkjennende** holdning er også en viktig innfallsvinkel i møte med den /de som mobber. Det skilles på å ikke anerkjenne mobbing og det å ha grunnleggende anerkjennende holdning til barnet som mobber: lytting, forståelse, bekreftelse, toleranse og respekt. Barnet er like verdifullt, men atferden mobbing fører til smerte og fortvilelse for den som utsettes for det, og barnet gis hjelp til å forstå at adferden er uakseptabel.

Barn om mobbebegrepet

Later som vi ikke leker noe, men gjør det likevel

Vanskelig

Ekkelt i hjertet og følelsene

Ikke får bli med på leiken

Vondt

At man er ekkel

Man kan lugg

Sier ekle ord

Aldri får være med, og noen er ekkel og slem

Dytte

Når man ikke stopper, selv om man har sagt i fra

Noen som terger og ikke slutter, hver dag

Slem mot folk

2. Forebyggende tiltak i barnehagen og avdekking av mobbing i barnehagen

For å forebygge mobbing må barnehagene jobbe aktivt for å gi barn et **godt læringsmiljø** i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Barnehagen skal formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar. Forebygging innebærer å prøve å hindre at mobbing skjer og styrke både barnas og de ansattes ferdigheter.

Et godt læringsmiljø i barnehagen innebærer:

- et miljø der alle blir møtt med varme, anerkjennelse og oppmuntring, slik at de opplever seg selv som verdifull
- et miljø der alle respekterer hverandre for den man er
- et miljø hvor barna lærer å knytte og opprettholde vennskap og relasjoner

Sosial kompetanse

Å jobbe bevisst med utvikling av sosial kompetanse hos barn er viktig når det gjelder å forebygge mobbing. Vi skal formidle normer og verdier om at vi alle er forskjellige og at det er flott. Uavhengig av kultur, alder og kjønn, er vi likeverdige mennesker. I dette arbeidet er personalet en viktig rollemodell for barna. Gode sosiale ferdigheter handler om å lykkes i å omgås med andre. Inkludering i et fellesskap, vennskap og lek med jevnaldrende styrker barnas sosiale og personlige utvikling. Med utgangspunkt i Kari Lamer sin forståelse av sosial kompetanse, er viktig å mestre:

- *Empati og rolletaking*: innlevelse i andres følelser og forståelse for andres perspektiv og tanker.
- *Prososial atferd*: positive sosiale holdninger og handlinger som å hjelpe, oppmuntre og dele med andre.
- *Selvkontroll*: å kunne utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser og å takle konflikter.
- *Selvhevdelse*: hvordan en kan hevde seg selv og egne meninger på en god måte, og tørre å stå imot gruppepress og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang.
- *Lek, glede og humor*: å kunne skille lek og annen aktivitet, tolke lekesignaler, og å la seg rive med og føle glede, slappe av, spøke og ha det moro.

Kompetanse i lek

- Inkludering av alle barn i lek fra barnet starter i barnehagen.
- Skjerme barnas lek.
- Lekegrupper med samme barn og voksen over tid. Bli kjent og bygge relasjoner.
- Bidra til at barna utvikler/øker sin kompetanse i rollelek og fantasi-lek. Om nødvendig må den voksne i barnehagen konkret vise hvordan dette gjøres. Den voksne kan i starten styre dette ved å velge ut tema for rolle-leken og hvilke roller de ulike barna skal ha
- Økt fokus på leken og mer tid til lek.

Voksenrollens betydning

- Tilstedeværende, tydelige og varme voksne som samarbeider med barna og med hverandre.
- Tydelige verdier og felles holdning som praktiseres av voksne.
- Voksne som legger til rette for en god start for det enkelte barn – gode strategier for tilvenning, forutsigbar dagsrytme og gode rutiner for overganger mellom aktiviteter.
- De voksne rundt barnet samarbeider, er i dialog, kan gjøre nytte av å ha respekt for hverandres kompetanse.
- Voksne som har et bevisst forhold til egne holdninger og kompetanse om enkeltbarnets atferd.

- Voksne som kjenner alle barna godt og tilrettelegger aktiviteter slik at alle opplever mestring på sitt nivå.
- Være konsekvent i forhold til uakseptabel atferd – lik praksis i barnehagen, konsistente voksne med mye varme (autoritative voksne).
- Gi ros og anerkjennelse til barna og voksne.
- Være observant i forhold til barns inkludering.
- Arbeide systematisk med fokus på hvilke barn som får positiv oppmerksomhet og hvem som lett blir definert negativt av de voksne.

Hjemmets betydning/rolle

- Møte opp på foreldremøter og foreldresamtaler
- Være gode rollemodeller gjennom å snakke fint om de personer barnet omgås med
- Lytte til barna, prat med barna om hverdagen deres
- Sørge for at barnet er delaktig på sosiale arenaer. Om mulig invitere andre barn med hjem og legge til rette for nye vennskap
- Legge til rette for lek og vennskap, både hjemme og i barnehagen
- Ta signaler på alvor hvis barnet endrer atferd – ta da kontakt med avdelingen
- Følge opp informasjon og ha et tett samarbeid med barnehagen

Verktøy for å forebygge mobbing

Det understrekes at dette kun er **forslag** til verktøy som kan benyttes.

- **Barnesamtale/«Innblikksamtale»**

Gjennomføre samtale med alle barna på avdelingen, hver for seg eller i små grupper. Om hvordan de har det i barnehagen. Her kan man variere hva man spør om alt etter alder og behov. «Innblikksamtale» jfr. Roland. Forslag til hva man kan spørre om i en «Innblikksamtale»: *Hvem leker du med? Hvem er snill? Er det noen som er ikke er snill?*

- **Sosiometrisk kartlegging**

For å få innblikk i hvilke barn som eventuelt ikke blir valgt av de andre barna og som trenger å inkluderes i gruppen. Her kan man ta utgangspunkt i en tegning av en buss som skal kjøre til et morsomt sted, hvor barnet skal være sjåfør. Hvem vil barnet ha med seg i bussen? Dette kan være alt fra 2–4 stykker. Det kan være lurt å ha bilder av de barna som det kan velges i mellom, slik at det blir et reelt valg.

- **Observasjon på avdeling/barnegrupper**

- Observasjon av sosiale ferdigheter (definere og dele opp de konkrete ferdigheten som skal observeres. Hva er tegn på at barnet innehar ferdigheten? Hva er tegn på at barnet mangler ferdigheten?)
- Observasjon av samspill.
- Observasjon av lekeatferd.

- **Lage sosiale regler med positive fortegn, sammen med barna**
- **Fysisk lekemiljø/møblering**
Gjøre utstyr lettere tilgjengelig, fast plassering på leker/utstyr etter tema. Dette gjør det lettere for barna å komme inn i en konstruktiv lek, noe som forebygger mobbing. Barna blir også mer selvstendig til å gjøre dette selv. De voksne er nær, tilstede og støtter opp de som trenger det ekstra
- **Lekestasjoner - inne og ute**
Voksne setter opp disse stasjonene før barna kommer
- **Etablering av ulike typer «vennegrupper»**
Dette kan for eksempel være «turgrupper», «lekegrupper» og lignende.
- **«Alle med» skjema**
Kartlegging av ferdigheter. Skjemaet dekker seks utviklingsområder: Sosio-emosjonell utvikling, lekeutvikling, trivsel, hverdagsaktiviteter, sansemotorisk utvikling og språkutvikling (www.inforvestforlag.no)
- **Samlingsstund**
Tema om vennskap, positivt samspill og mobbing.
- **«Du og jeg og vi to» (Kari Lamer)**
Et rammeprogram for sosial kompetanse. Handler om å utvikle barns basiskompetanse innenfor sosiale ferdigheter. Samtidig som programmet er utviklet som et arbeidsredskap og læremiddel til bruk i barnehage, bidrar det til at personalets egen kompetanseheving.

- **«Grønne tanker – glade barn» (Solfrid Raknes)**
Metode for å hjelpe barn å utvikle gode holdninger til seg selv og andre. Fremme evne til egenomsorg og prososial atferd. Stimulere barns tanke- og følelsesbevissthet. Verktøyet skal hjelpe barn og voksne i barnehagen til å snakke om og øve på å gjøre lure valg når følelsene skaper vansker. Materiell til 18 samlingsstunder om tematikken tanker og følelser.
- **Faglig oppdatering hos ansatte i barnehagen**
Alle ansatte leser om tema mobbing/forebygging av mobbing i løpet av året.
- **Bøker som omhandler ulike tema knyttet til mobbing,**
Her kan biblioteket kan være en god samarbeidspartner.

Avdekking av mobbing

Mange av de overnevnte verktøyene er måter å avdekke mobbing på. Mobbing kan være vanskelige å oppdage. Det er viktig at både ansatte og foreldre er observant på **endringer** av barns **atferd**. Eksempler på endret atferd som **kan** være tegn på at barn blir mobbet:

- Barnet vil ikke gå i barnehagen.
- Barnet begynner å tisse på seg etter å ha vært tørr.
- Endrer spise- og sovevaner.
- Blir engstelig og redd.
- Blir oppfarende og fort sint.
- Blir stille og «usynlig».

- Får dårlig selvbilde/selvtillit.
- Nekter å fortelle hva som er galt.
- Plager yngre barn eller søsken.
- Blir klengete og søker mer voksenkontakt.

2. Handlingsløype

Forpliktende handlingsløype

Barnehagens navn: _____

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRING, signatur/dato
Den som observerer mobbing tar det opp med pedagogisk leder/styrer straks		
Gjennomføre barnesamtale, eventuelt andre egnede observasjoner		
Involvere foreldre Informere de foreldre det gjelder, foreldresamtaler		
Personalet, tydelig, raus, anerkjennende og veiledende? Er vi slik vi sier vi skal være?		
Sette i gang egnede tiltak i barnegruppa og blant personalet		
Evaluering etter 1–2 uker på gruppemøter. Drøfte eventuelle nye/endre tiltak		
Nye samtaler med foreldre		

Virksomhet barnehager

3. Tiltaksplan

Tiltaksplan

Barnehagens navn: _____

TILTAK	ANSVAR	VURDERING ETTER 1–2 UKER NYE TILTAK

Virksomhet barnehager

5. Skjema for referat fra foreldresamtale

DATO:

HVA HAR SKJEDD	TILTAK	ANSVAR

Dato for oppfølgingsmøte: _____

Sted _____ Klokken _____

Sted/dato:

Underskrift pedagog _____ Underskrift styrer _____

Under skrift foreldre _____

Underskrift foreldre _____

Virksomhet barnehager